

Monika Bober – Strzyżów

Katolicka społeczność Strzyżowa od połowy lat osiemdziesiątych XVIII do połowy XIX wieku w świetle metryk parafialnych

Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie społeczności katolickiej Strzyżowa od 1784 r. do połowy XIX w. na podstawie metryk parafialnych. Pozwoli to na zaprezentowanie składu społeczno-zawodowego miasta i źródeł utrzymania mieszkańców. Źródła te wyczerpująco uzupełniają oficjalne informacje statystyczne i pozwalają na zrozumienie zachodzących zmian. Mamy na myśli informacje o charakterze demograficznym. W artykule tym analizujemy przydatność poszczególnych metryk parafialnych do uzyskania informacji na temat społeczności miasta, w tym szczególną uwagę zwrócimy na rody strzyżowskie, których metryka sięga lat osiemdziesiątych XVIII w. Omawiając każdą z metryk, przedstawiamy jej fragment.

Strzyżów u schyłku XVIII wieku

Gdy w czerwcu 1772 r. żołnierze austriaccy pojawili się w Strzyżowie zastali miasteczko liczące około 1500 mieszkańców¹. Właścicielem majątku dworskiego był Hieronim Wielopolski, zmarły bezpotomnie w 1779 r. W tym roku dobra strzyżowskie weszły drogą kupna w posiadanie Skrzyńskich². Proboszczem był ksiądz Tomasz Cieśliski, gruntownie wykształcony prawnik w zakresie prawa kościelnego i cywilnego. W 1782 r. zastąpił go ksiądz Maciej Modliszewski, kapelan konfederatów barskich³. Mieszczanie strzyżowscy utrzymywali się głównie z handlu i rzemiosła. Jeszcze u schyłku XVIII w. sławne były na okolice jarmarki strzyżowskie organizowane dwa-ście razy w roku oraz targi odbywające się we wtorki⁴. O Strzyżowie pisał Andrzej Ewaryst Kuropatnicki (1834-1888) w pierwszym przewodniku po Galicji wydanym w 1786 r.:

¹ T. Gąsowski, *Ze studiów nad urbanizacją Podkarpacia w XIX wieku* [w:] Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu, t. 3, red. S. Cynarski, Rzeszów 1995, s. 96

² A. Gliwa, *Strzyżów. Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX wieku*, Strzyżów 2015, s. 69-73

³ L. Grzebień, *Parafia w Strzyżowie i kult Matki Bożej Niepokalanej*, Kraków 1996, s. 73.

⁴ S. Wnęk, *Wybrane zagadnienia społeczno-gospodarcze z dziejów Strzyżowa od końca XIX do połowy XX w.* [w:] Strzyżowski Rocznik Muzealny, t. I, Strzyżów, 148-149.

„Strzyżów [...] wspaniałym kościołem, nową murowaną bożnicą żydowską sławne, a najwięcej górą [Żarnowską] nad miastem, na którą wyjeżdżać i zjeżdżać potrzeba; [...] Żydzi bogaci tu byli i handel osobliwie hurtowny znacznie prowadzili”⁵.

U schyłku XVIII w. społeczność miasta tworzyli w 2/3 katolicy i 1/3 Izraelici. Każda ze społeczności posiadała miejsca kultu wraz z towarzyszącymi im budynkami.

W przypadku katolików był to kościół, wokół którego jeszcze w 1787 r. znajdował się *cmentarz przy kościele farnym*. Po 1784 r. otwarto *cmentarz nowy*, cmentarz poza zwartą zabudową, w zachodniej części miasta przy kościele św. Michała. W administracji kościelnej znajdował się również przytułek dla najuboższych parafian nazywany w źródłach *szpitalem* znajdujący się przy kaplicy św. Katarzyny. Obok kościoła znajdowała się plebania, która w 1785 r. była zbudowana, ale nie wykończona. W połowie XIX w. plebania była w złym stanie technicznym. Budynki te były drewniane i kryte gontem⁶.

Społeczność żydowska skupiona była wokół synagogi. Tam mieściła się łaźnia, szkoła oraz stary i nowy cmentarz. Z metryki józefińskiej (1785-1787) poznajemy strzyżowskich izraelitów zamieszkujących miasto⁷.

Symbolicznym sercem miasta był rynek. O jego zabudowie dowiadujemy się z planu F. Miega z 1776 r. oraz inwentarza miasta z 1747 r. Centralnie na rynku stał ratusz w kształcie litery H, usytuowany dłuższymi bokami na linii północ-południe. Takie usytuowanie potwierdziły również badania archeologiczne⁸. Stagnacja ekonomiczna nie sprzyjała rozwojowi miasta, choć to nie była jedyna przyczyna. Metryki zmarłych, o których piszemy dalej, dostarczają informacji na temat przyczyn śmierci parafian strzyżowskich. Przykładem jest ćwierćwiecze obejmujące lata 1799-1824. W tym czasie liczba mieszkańców zmniejszyła się z 1554 w 1790 r. do 1299 w 1824 r., zatem ubyło 255 osób⁹. W 1785 r. Strzyżów zamieszkiwało 1461 mieszkańców, w tym 953 katolików (65,2%) i 508 żydów (34,6%) na obszarze 10,03 km², co wynosiło 145,7 osób na kilometr kwadratowy¹⁰.

⁵ A.E. Kuropatnicki, *Geographia albo dokładne opisanie Królestw Galicyi i Lodomeryi*, Przemysł 1786, s. 100.

⁶ L. Grzebień, *Parafia w Strzyżowie i kult Matki Bożej Niepokalanej*, Kraków 1996, s. 26 mps.

⁷ A. Gliwa, *Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX wieku*, Strzyżów 2014, s. 131-141.

⁸ M. Bober, *Strzyżowski rynek w świetle badań archeologicznych* [w:] *Strzyżowski Rocznik Muzealny*, t. I, 2015, s. 7-55.

⁹ T. Gąsowski, *Ze studiów nad urbanizacją Podkarpacia w XIX wieku* [w:] *Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu*, t. 3, red. S. Cynarski, Rzeszów 1995, s. 96.

¹⁰ Z. Budzyński, *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku, t. 2: dokumentacja statystyczna kartograficzna*, Przemysł-Rzeszów 1993, s. 344.

Źródła

W archiwum parafialnym w Strzyżowie znajdują się księgi metrykalne dotyczące Strzyżowa prowadzone od wiosny 1784 r. Księga urodzonych (*Liber natorum*) obejmuje lata 1784-1812 oraz trzy zapisy urodzonych ze stycznia 1813 r. Kontynuacją tej księgi są zapiski datowane na luty 1825 r. i prowadzone do marca 1857 r. Wynika z tego, że brak jest metryk obejmujących okres od lutego 1813 r. do początku 1825 r. Trudno jest powiedzieć, gdzie znajdują się zaginione dokumenty. Druga z wykorzystanych ksiąg to księga ślubów (*Liber copulatorum*) za lata 1784-1843 i jeden wpis z 1844 r. Trzecia metryka zawiera informacje na temat zmarłych (*Liber mortuorum*) w Strzyżowie w latach 1784-1868 (do kwietnia 1868). Wymienione metryki zostały opracowane w późniejszym czasie i są dostępne w dwóch tomach. Podkreślić należy, że wymienione metryki parafialne na ogół prowadzone są bardzo starannie przez strzyżowskich księży. Stan zachowania ksiąg należy określić jako bardzo dobry.

Proboszczowie byli zobowiązani do prowadzenia ksiąg metrykalnych systematycznie, starannie według dołączonych instrukcji i w języku łacińskim¹¹.

Liber natorum

W metryce urodzonych znajdujemy informacje na temat daty urodzenia oraz chrztu dziecka, jego imienia lub imion, płci oraz imiona i nazwisko ojca oraz nazwisko matki (panieńskie). Informacji tej towarzyszyła niekiedy wiadomość na temat wykonywanego zawodu ojca. Ostatnia rubryka zawiera informacje na temat rodziców chrzestnych (*patrini*). Dla przykładu (tabela 1) cytujemy fragment metryki urodzonych w Strzyżowie w 1797 r.

W niektórych przypadkach źródła te dostarczają nam wielu interesujących informacji na temat społeczności strzyżowskiej. Z tego źródła czerpiemy informacje na temat dzieci nieprawego łoża *illegitimi*, które stanowiły około 5% wszystkich urodzeń. W kilku przypadkach znajdujemy pisemną deklarację ojcostwa i te informacje uznaje się za wiążące. 13.08.1842 r. pisemną deklarację ojcostwa założył Antonii Konieczkowski według następującej formuły:

„Jako Ignacego z Antoniny Mendlarskiej spłodzonego za swego syna uznaję na to się własnoręcznie podpisuję przy świadkach Tomaszu Mędlarskim i Antonim Karolu”.

¹¹ B. Kumor, *Przepisy państwowe i kościelne dotyczące metryk kościelnych w zaborze austriackim (1800-1914)* [w:] *Przeszłość demograficzna Polski. Materiały i studia*, t. 7, Warszawa 1975, s. 93-107; I. Gieysztorowa, *Niebezpieczeństwa metodyczne polskich badań metrykalnych XVII - XVIII wieku*, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 1971, nr 4, s. 557-602.

Metryki urodzonych są podstawowym źródłem do zbadania działalności akuszeerek, dziś powiedzielibyśmy położnych¹². W naszym przypadku mamy na myśli miasto, ale także szerzej, choćby na terenie dawniej rozległej parafii strzyżowskiej. W 1826 r. wszedł w życie przepis nakazujący prowadzącym metryki zamieszczania informacji na temat akuszeerek *obstetrix* wraz z informacją na temat kwalifikacji.

Tabela 1. Metryka urodzonych w Strzyżowie od 1.01. do 25.03.1797 r.

Data urodzin 1797	Nr domu	Imię	Rodzice		Rodzice chrzestni	
			Ojciec	Matka	Ojciec	Matka
1 I	60	Kasper	Jakub Malanek	Barbara z Międlarskich	Antoni Gołkoski	Tekla Dydacka
1 I	60	Kazimierz	Jakub Malanek	Barbara z Międlarskich	Jakub Dydacki	Ewa Gołkoska
2 I	84	Feliks	Stanisław Zdziebłowski	Katarzyna Gietzawa	Sebastian Malanek	Antonina Zarębina
3 I	109	Marianna	Franciszek Borsuk	Wiktoria Cukszyńska	Franciszek Cukszyński	
26 I	31	Józefa	Wojciech Czekajowicz	Regina Gietzawa	Józef Linowski	Barbara Dudzieńska
21 II	40	Józef		Agnieszka Matłasz	Kajetan Patryn	Rozalia Drewniacz
26 II	136	Kunegunda	Antoni Szajnok	Marianna Szayta	Jan Szaynok	Agnieszka Brzeżańska
1 III	110	Kazimierz	Błażej Petka	Magdalena Warchoł	Józef Wyrzykowski, mieszczanin	Anna Soijna
9 III	30	Katarzyna	Józef Midurski	Regina Szutkiewicz	Wawrzyniec Midura	Katarzyna Midurzyna
10 III	32	Józef	Michał Józefiak	Marianna Grodecka	Jan Jachym	Katarzyna Mędlarska
20 III	103	Józef	Stanisław Szayta	Apolonia Herman	Antoni Małecki	Zofia Nierodzina
20 III	24	Józefa	Marcin Nawrocki	Agnieszka Depa	Walenty Wróbel	Franciszka Wyżykowska
25 III	135	Marianna	Jan Szayduk	Wiktoria Patryn	Marcin Barlicki	Łucja Patrynka

Źródło: Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber natorum (1784-1812) – Strzyżów.

¹² S. Rejman, *Kim były XIX-wieczne „babki wiejskie”? (na przykładzie wsi Krasne koło Rzeszowa)* [w:] Studia. Materiały z dziejów Polski południowo-wschodniej, t. 1, red. Z. Budzyński, Rzeszów 2003, s. 182-196.

Poważnym problemem w małych miastach, nie wspominając o wsiach, był brak wykwalifikowanych akuserek. Antoni Schneider jeszcze w drugie połowie XIX w. przypominał o procederze *wiejskich babek*, które doprowadziły do wielu tragedii:

„Tam zdrowie kobiet było w rękach starych bab, nie umiejących czytać i bez żadnego wykształcenia, najpewniej kobiet do niczego innego nieprzydatnych, przy tym pijacek, do tego doprowadza ich sposobność odbywania chrzcina, których również są uczestniczkami”¹³.

Tabela 2. Strzyżowskie akuszerki w latach 1827-1856

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba przyjętych porodów	Wartość procentowa w stosunku do wszystkich porodów	Okres praktyki
1.	Katarzyna Sanecka	513	69,8%	1827-1850
2.	Agnieszka Buczyńska	3	0,4%	1827-1829
3.	Regina Czudecka	2	0,26%	1827-1828
4.	Anna Czemerowska	13	1,7%	1827-1834
5.	Helena Wilczyńska	24	3,17%	1828-1835
6.	Maria Wróblewska	1	0,13%	1829
7.	Anna Wilczyńska	1	0,13%	1829
8.	Teresa Hann	20	2,6%	1834-1843
9.	Katarzyna Podkulina	16	2,11%	1837-1843
10.	Katarzyna Augustynowicz	2	0,26%	1838
11.	Zofia Matuszak	4	0,52%	1845
12.	Zofia Małczakowa	1	0,13%	1845
13.	Celina Lechowa	3	0,39%	1846
14.	Tekla Jachym	122	16,0%	1846-1856
15.	Anna Paszek	1	0,13%	1846
16.	Barbara Kalatzalis	2	0,26%	1850-1856
17.	Regina Sieradzka	5	0,56%	1851-1856
18.	Katarzyna Munigowska	13	1,7%	1851-1854
19.	Agata Dudek	1	0,13%	1851
20.	Agata Pietryczyna	2	0,26%	1851
21.	Agata Szlachcina	2	0,26%	1854-1856
22.	Marianna Sicina	1	0,13%	1851
23.	Anna Filasiewiczowa	5	0,56%	1852-1853

Źródło: Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber natorum (1784-1812) – Strzyżów.

¹³ A. Schneider, *Encyklopedia dla krajoznawstwa Galicyi*, t. 2, Lwów 1874, s. 4-11.

Informacje na temat strzyżowskich akuszek rozpoczynają się od notatki z 1827 r. Po raz pierwszy proboszcz strzyżowski odnotował, że Katarzyna Sanecka (1782-1850) była obecna przy porodzie. Spośród wszystkich akuszek praktykujących w Strzyżowie najintensywniej udziela się właśnie Sanecka. W latach 1827-1850 odebrała 513 porodów. Od połowy lat czterdziestych praktykowała mniej. Wynikało to zapewne także z wieku i odległości, jakie pokonywały te kobiety zazwyczaj pieszo. W metryce zmarłych zanotowano, że Katarzyna Sanecka zmarła 28.09.1850 r. porwana nurtem Wisłoka *In fluvio Wisłok demersu iuxte*. Być może szła wezwana do porodu. Jej miejsce zajęła Tekla Jachym praktykująca w latach 1846-1856 (tabela 2).

Na podstawie kolejnej strzyżowskiej księgi urodzeń (1883-1924) można ustalić grupę strzyżowskich akuszek praktykujących w latach 1883-1924. Z tego źródła dowiadujemy się, że w latach 1883-1910 praktykowało kilkanaście strzyżowskich akuszek, z których najbardziej doświadczone były Julia Górnicka i Anna Ziobro, a dalej: Julia Brzezińska, Antonina Górnicka, Anna Grodzka, Katarzyna Haber, Agata Koczela, Katarzyna Koczela, Katarzyna Moskal i Agata Pięciak. W następnych latach najczęściej w roli akuszerki występowały: Helena Hudzikiewicz, Julia Krzysztofek (1879-1971) pochowana razem z mężem na cmentarzu św. Michała, dalej Kornelia Kulig, Wiktoria Nowak, ponadto Maria Kołodziej i Józefa Leśniak¹⁴. W społeczności żydowskiej miasta akuszerką była kobieta nazwiskiem – Korn¹⁵. W 1914 r. na terenie powiatu praktykowało 10 akuszek, w tym 2 okręgowe, 1 gminna i 7 jako wolno praktykujące¹⁶.

Liber copulatorum

Na podstawie księgi małżeństw możemy określić datę zawarcia związku, stan cywilny nowożeńców *sponsus* i *sponsa*, pochodzenie społeczne, niekiedy także źródło utrzymania, ponadto wiek. Z rubryki informującej o świadkach uczestniczących w ceremonii zaślubin niekiedy czerpiemy wiedzę na temat pochodzenie społecznego, wykonywanego zawodu, w przypadku kobiet mowa jest o zawodzie męża. Dodatkową informacją jest numer domu (tabela 3).

¹⁴ Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber natorum 1883-1924, Strzyżów.

¹⁵ *Księga adresowa Polski*, Warszawa 1929, s. 790.

¹⁶ *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomerji*, Lwów 1914, s. 961.

Tabela 3. Metryka ślubów w Strzyżowie z 1804 r.

Data ślubu	Nr domu	Naręczony				Naręczona				Świadkowie	Świadkowie
		Imię	wiek	kawaler	wdowiec	Imię	wiek	panna	wdowa		
10 I	75	Jan Koczela	24	I		Regina Piepszoszczonka	18	I		Błażej Pełka	Michał Urbanik
11 I	156	Stanisław Urbanik	50		I	Zofia Matłasza	43		I	Szymon Janas	Szymon Urbanik
23 I	93	Ignacy Brzeżański	21	I		Agnieszka Czajoszczonka	14	I		Marcin Barlicki	Antonii Szaynok
2 II	163	Wojciech Patryn	60		I	Regina Białoczonka	24	I		Wojciech Białek	Grzegorz Patryn
12 VIII	41	Wawrzyniec Patryn	40		I	Anna Dębska	24	I		Marcin Patryn	Antoni Szaynok
23 X	46	Michał Karolewicz	25	I		Salomea Zarembionka	14	I		Marcin Nawrocki	Wojciech Wyżykowski
11 XI	106	Jan Zaklika	40		I	Magdalena Fajkowska	26	I		Aleksander Rogoyski właściciel dóbr	
12 XI	22	Tomasz Soja	30	I		Kunegunda Dyroszczonka	22	I		Joanna Soja	Wojciech Kiczek
21 XI	42	Walenty Wróblewski	33		I	Agnieszka Kościńska	22	I		Józef Kościński	Mikołaj Świechowski

Źródło: Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber copulatorum (1784-1843) – Strzyżów.

Analizując małżeństwa zawierane w Strzyżowie w latach 1784-1843, zauważamy, że 66,0% z nich to związki ludzi młodych. Uwagę zwracają małżeństwa, w których zachodzi znaczna różnica wieku wywołana, jak się wydaje, względami ekonomicznymi. Mamy na myśli małżeństwa zawierane przez wdowców będących w zaawansowanym wieku i z pewnością posiadających dzieci z poprzedniego małżeństwa z młodymi, niezamężnymi kobietami, tabela 4.

Tabela 4. Stan cywilny małżeństw zawartych w Strzyżowie w latach 1784-1843

Stan cywilny	Kawaler-panna	Wdowiec-panna	Kawaler-wdowa	Wdowiec-wdowa	Suma
Ilość	260	84	18	32	394
%	66,00%	21,30%	4,6%	8,10%	100%

Źródło: Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber copulatorum (1784-1843) – Strzyżów.

Różnica wieku pomiędzy małżonkami wynosząca 20 i więcej lat wynosiła 8% wszystkich zawartych małżeństw. Największa różnica wieku nowożeńców sięgała 38 lat. W 1810 r. Kazimierz Franczak (wdowiec) w wieku 56 lat ożenił się z Magdaleną Leśniaczką, osiemnastoletnią panną. Małżeństw zawartych z kobietami niepełnoletnimi było 20%. Jako ciekawostkę można przytoczyć kilka przykładów małżeństw kobiet niepełnoletnich. W styczniu 1804 r. Ignacy Brzeżański, dwudziestojednoletni kawaler ożenił się z Agnieszką Czajoszczoną, która w dniu ślubu miała czternaście lat. W październiku tego samego roku Michał Karolewicz (25 lat) ożenił się z czternastoletnią Salomeą Zarembionką.

W 1794 r. Ignacy Kodymowski złożył przysięgę, w której zapewnił, że nie zachodzą przeszkody w zawarciu małżeństwa. Tego rodzaju przysięgę składały osoby przyjezdne, na temat których niewiele wiedziano. Z metryki ślubów dowiadujemy się, że Ignacy Kodymowski (lat 25) poślubił 13.10.1794 r. Antoninę Wyrzykowską, wówczas piętnastoletnią pannę.

„Ja Ignacy Kodymowski przysięgam Panu Wszchemogącemu w Trójcy Świętej Jedynemu, jako zabierając do stanu małżeńskiego żadnego nie mam na sobie obowiązku, który by mi mógł być przeciw przykazaniu Boskiemu i prawa przepisom do zawarcia niniejszego małżeństwa, do którego zabieram się. Przeszkody i jako żadnego w wierze nigdy i nigdzie nie uczyniłem ślubu i jako nie mam żony, tak mi Panie Boże dopomóż”.

Od Kodymowskiego przysięgę odebrał strzyżowski przysięgły Franciszek Cukrzyński w *Jurysdykcji Państwa Strzyżów*.

Liber mortuorum

Księga zmarłych informuje nas nie tylko o zgonie, ale także dostarcza informacji na temat wieku i okoliczności śmierci. Ta ostatnia informacja, pochodząca zazwyczaj z drugiej ręki, pozwala nam przyrzeć się tej kwestii. Zazwyczaj księża wpisywali w tej części metryki *Morbus et qualitas mortis* informacje na temat okoliczności śmierci po łacinie, ale były wyjątki. Ksiądz Sebastian Rogoyski w 1804 r. okoliczności śmierci spolszczył, informując, że parafianie umierali *na starość, suchoty, chrosty, dezynterię*,

guzy, duszność, bólenie żołądka, kolki, morowiec (*epidemia*). Ten fragment metryki zamieszczamy poniżej, jako materiał ilustracyjny do omawianej kwestii (tabela 5).

Tabela 5. Księga zmarłych z 1802 r.

Data zgonu 1802	Numer domu	Nazwisko zmarłego	Wiek	Przyczyna zgonu
2 I	90	Wawrzyniec Patryn s. Józefa	3.m	Na chrosty
5 I	47	Katarzyna Międlarska ż. Tomasza	30	Na suchoty
13 I	8	Wojciech Nieroda s. Tomasza	1	Na chrosty
14 I	5	Zofia Karolowicz c. Ignacego	1	Na chrosty
15 I	99	Tekla Cukrzyńska c. Franciszka	1	Na chrosty
26 I	101	Józefa Małecka c. Antoniego	3	Na morowiec
8 II	40	Antoni Patryn	67	Na suchoty
17 II	54	Wincenty Harasiński s. Jana	1 m.	Na morowiec
20 II	42	Ludwik Wrubel s. Walentego	6 m	Na chrosty
30 III	28	Józef Depa s. Tomasza	8	Na suchoty
1 IV	30	Józefa Midurska c. Józefa	8	Na ospę
10 IV	136	Antoni Kruczek s. Tomasza	2	Na ospę
28 IV	47	Marianna Międlarska c. Tomasza	1	Na chrosty

Źródło: Archiwum parafialne w Strzyżowie, Liber mortuorum (1784-1834) – Strzyżów.

Zazwyczaj jednak używano łacińskich określeń *naturalia*, *naturalia debilitas* lub *ordinaria*, które nie precyzują przyczyn śmierci. Wskazują tylko na to, że śmierć nie miała gwałtownego przebiegu i wynikała ze słabości organizmu. Gdy umierała kobieta przy porodzie *in partu*, księża informowali, że kobieta zmarła *w połogu*, rzadziej *przy małym*. W przypadku śmierci dziecka informowano m.in. że zmarło na *niewczesność*.

Metryki zmarłych odtwarzają dramaty parafian, o których dziś się nie pamięta. W 1799 r. zmarł w wieku 52 lat Franciszek Dudziński *w szaleństwie z wściekliczny pochodzącej*. Kilka razy odnotowano upadki ze skutkiem śmiertelnym. 8.07.1808 r. zapisano, że *nawalnica porwała* kobietę. Michał Kur zginął tragicznie 4.01.1805 r. *zabity od drzewa, które tego dnia wiózł do Strzyżowa*. Wielokrotnie spotykamy się z informacją, że młody mężczyzna *utonął w Wisłoku*. Niekiedy kąpiele w Wisłoku były przyczyną śmierci mężczyzn i dzieci, rzadziej kobiet.

Przyczyny śmierci były rozmaite. Najczęściej spotykane to: kaszel, puchlina wodna *hydrope*, udar *apoplexia*, dyzenteria, gruźlica, czyli suchoty, duszność, paraliż, bole wewnętrzne, gardła, głowy i żołądka, reumatyzm. Były dwa podstawowe określające padaczkę *na wielką chorobę* lub *chorobę św. Walentego*. Często spotykanym powodem śmierci była gorączka *febris*, której spotykamy kilka odmian. Najczęściej spotykana to *febris nervosa* i ona najprawdopodobniej informuje o zachorowaniu na tyfus brzuszny. W jednym przypadku ksiądz zanotował, że mężczyzna zmarł *na zgniłość ciała*.

Metryki zmarłych pozostają niezastąpionym źródłem w celu określenia występowania w parafii chorób zakaźnych (cholery, febry, tyfusu, oraz skali ofiar). W przypadku niektórych chorób zakaźnych pozostały materialne ślady po jej ofiarach w postaci pomników. Z opisywanych metryk dowiadujemy się, że epidemia cholery w Strzyżowie panowała w roku 1831 r. Zlokalizowany poza miastem pomnik na tzw. cmentarzu cholerycznym nosi datę roczną 1807, z pewnością napis wykonany później. Z metryk wynika, że w tym roku *na morowiec* zmarły 3 osoby, zatem nie może być mowy o epidemii cholery¹⁷. Inaczej rzecz się miała latem 1831 roku, kiedy zmarło w mieście 30 osób (aneks). O nawrocie cholery dowiadujemy się z metryk latem 1855 r. Wydaje się więc, że pomnik poświęcony ofiarom cholery należy łączyć z którymś z kolejnych nawrotów cholery w 1831 lub 1855 r.

Na podstawie metryk zmarłych możemy określić przedział wiekowy zmarłych parafian (tabela 6). Zwraca uwagę wysoki wskaźnik śmiertelności wśród dzieci w przedziale wiekowym do dwóch lat. W grupie najstarszych parafian odnotowano, że w przedziale wiekowym od 70 do 79 lat zmarło 65 osób (34 kobiety i 31 mężczyzn). W wieku od 80 do 89 lat zmarło 52 osoby (21 kobiet i 20 mężczyzn). Powyżej 90 lat żyły dwie osoby, zaś barierę 100 lat przekroczyła Anna Janionka, która 6.10.1804 r. zmarła „na starość”. Najdłużej pośród parafian żył Jan Zaręba zmarły 30.05.1821 r. w wieku 106 lat.

¹⁷ S. Wnęk, *Osobliwości w krajobrazie dziewiętnastowiecznej Galicji na przykładzie cmentarzy, kapliczek, kamieni i krzyży poświęconych ofiarom cholery* [w:] Małe miasta. Osobliwości, red. M. Zemło, Lublin 2016, (w druku).

Tabela 6. Przedział wiekowy zmarłych w latach 1784-1812 oraz 1825-1856

Wiek	Kobiety		Mężczyźni		Suma
	ilość	%	ilość	%	
0-2	221	32,5%	256	42,8%	477
3-16	127	18,6%	101	16,9%	228
17-25	29	4,2%	12	2%	41
26-40	97	14,3%	47	7,8%	144
41-64	104	15,3%	105	17,6%	209
65 i powyżej	103	15,1%	77	12,9%	180
Suma	681	100%	598	100%	1279

Z informacji przedstawionych w tabeli 7. wynika, że w latach 1784-1812 urodziło się w Strzyżowie 840 dzieci, zmarło zaś 766 osób. Zatem współczynnik wzrostu wyniósł 74. Pod względem liczby zgonów najbardziej niekorzystne były lata 1788-1789 spowodowane chorobami zakaźnymi oraz licznymi przypadkami gruźlicy. W latach 1825-1856 zmarło w Strzyżowie 836 osób, zaś urodziło się zaledwie 833 dzieci. Przewaga zgonów nad urodzeniami była spowodowana kilkoma czynnikami. Lata 1846-1855 były w Galicji szczególnie niekorzystne, wpływ na wysoką śmiertelność miały epidemie cholery (w Strzyżowie to 1831, 1849 i 1855) oraz inne choroby zakaźne, wywołane także nieurodzajem, a w związku z tym i głodem. Analizowane informacje dla lepszego zobrazowania przedstawiono również w formie graficznej (wykres 1-2).

IV. Struktura zawodowa miasta

Elitę Strzyżowa stanowiły w większości osoby przybyłe do miasta w związku z pracą w administracji dominialnej, kościelnej lub zatrudniane przez miasto¹⁸. W 1828 r. wymienia się Wojciecha Gołuskiego chirurga, którego syn Henryk w 1845 r. zdał maturę w rzeszowskim gimnazjum¹⁹.

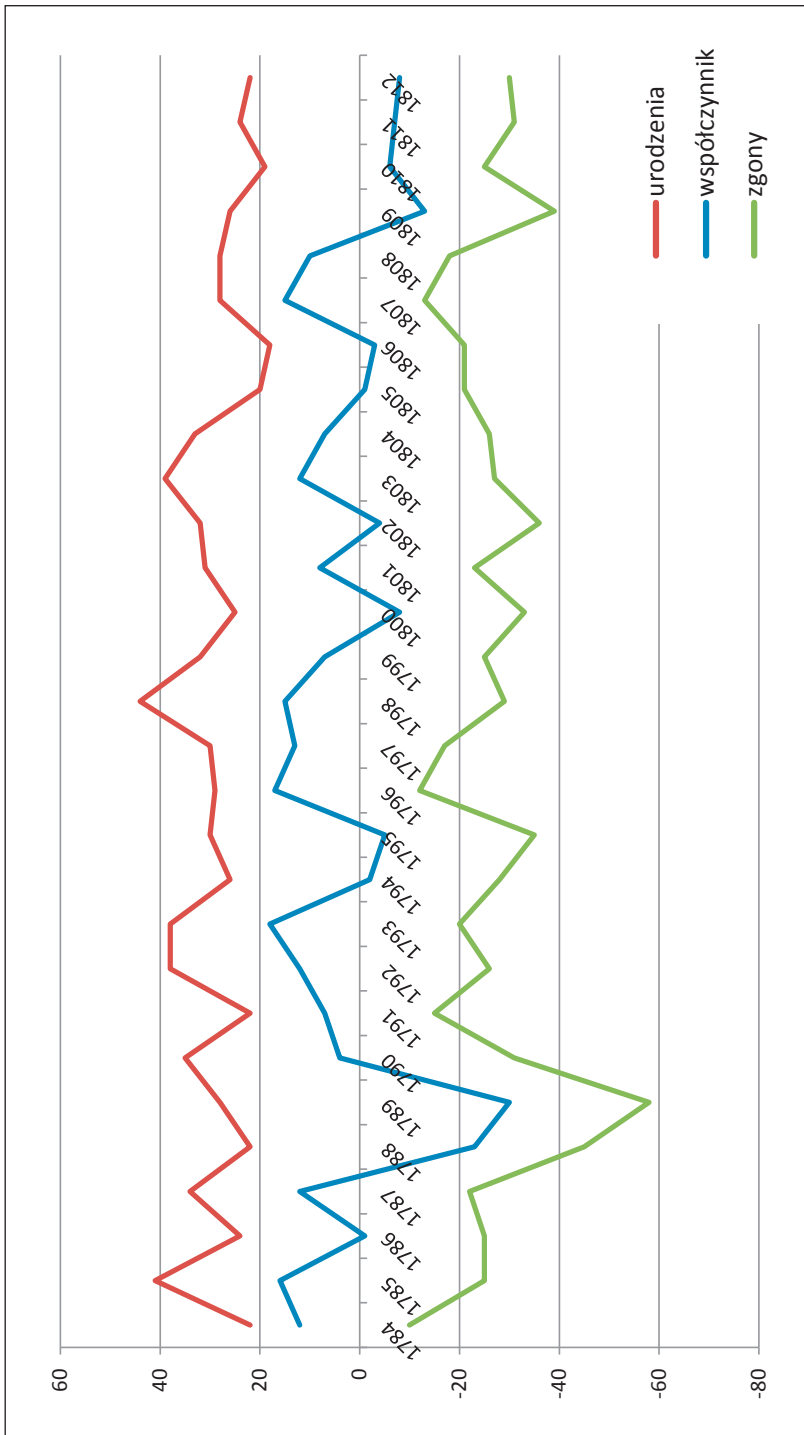
Na przełomie XVIII/XIX w. najbardziej rozbudowana była administracja dominialna. Metryki ślubów dostarczają sporo informacji na ten temat. Andrzej Waclawski, czterdziestoletni kawaler, 30.11.1786 r. poślubił Józefę Goliszewską (lat 26) z dworu w Godowej świadkami ich ślubu byli Jakub Pietrzycki *ekonom z Godowej* i Michał Gawlicki *ekonom z dworu w Kożuchowie*. Małżeństwo to przetrwało zaledwie czte-

¹⁸ H. Florowska-Francic, T. Gąsowski, M. Kulczykowski, *Ze studiów nad inteligencją galicyjską na przełomie wieków XVIII-XIX oraz XIX-XX* [w:] Społeczeństwo polskie XVIII i XIX wieku. Studia o grupach elitarnych, red J. Leskiewiczowa, t. 7, Warszawa 1982, s. 90-110.

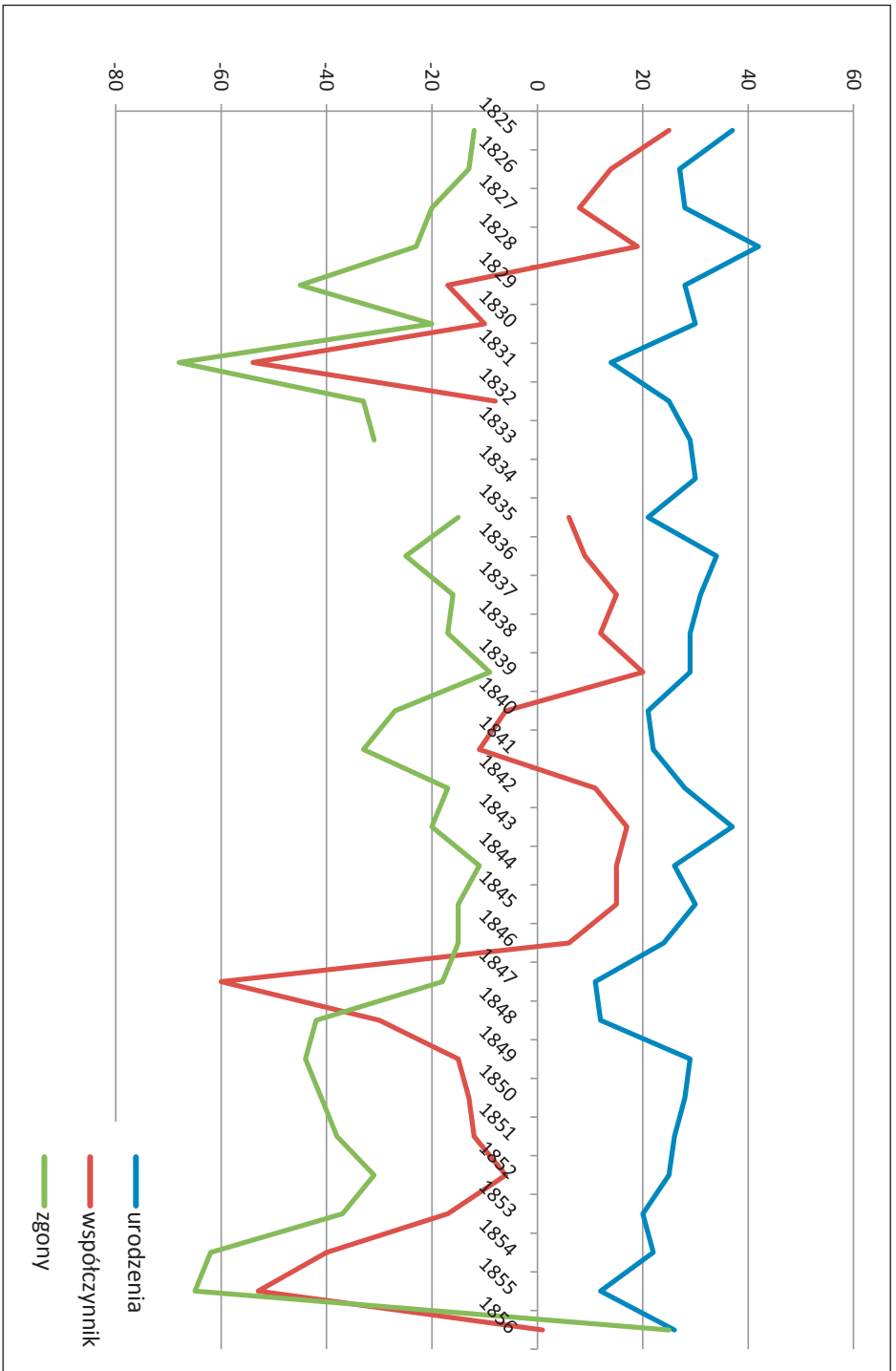
¹⁹ *Księga jubileuszowa Liceum Konarskiego*, red. J. Świeboda, Rzeszów 2008, s. 447.

Tabela 7. Współczynnik zgonów w latach 1784-1812 oraz 1825-1856

ROK	Współ.	uro- dzenia	zgony	ROK	Współ.	urodze- nia	zgony	ROK	Współ.	urodzenia	zgony	ROK	Współ.	uro- dzenia	zgony
1784	12	22	-10	1798	15	44	-29	1812	-8	22	-30				
1785	16	41	-25	1799	7	32	-25	-				1837	15	31	-16
1786	-1	24	-25	1800	-8	25	-33	1825	25	37	-12	1838	12	29	-17
1787	12	34	-22	1801	8	31	-23	1826	14	27	-13	1839	20	29	-9
1788	-23	22	-45	1802	-4	32	-36	1827	8	28	-20	1840	-6	21	-27
1789	-30	28	-58	1803	12	39	-27	1828	19	42	-23	1841	-11	22	-33
1790	4	35	-31	1804	7	33	-26	1829	-17	28	-45	1842	11	28	-17
1791	7	22	-15	1805	-1	20	-21	1830	-10	30	-20	1843	17	37	-20
1792	12	38	-26	1806	-3	18	-21	1831	-54	14	-68	1844	15	26	-11
1793	18	38	-20	1807	15	28	-13	1832	-8	25	-33	1845	15	30	-15
1794	-2	26	-28	1808	10	28	-18	1833	-	29	-31	1846	6	24	-15
1795	-5	30	-35	1809	-13	26	-39	1834	-	30	-	1847	-60	11	-18
1796	17	29	-12	1810	-6	19	-25	1835	6	21	-15	1848	-30	12	-42
1797	13	30	-17	1811	-7	24	-31	1836	9	34	-25	1849	-15	29	-44
												1850	-13	28	-41
												1851	-12	26	-38
												1852	-6	25	-31
												1853	-17	20	-37
												1854	-40	22	-62
												1855	-53	12	-65
												1856	1	26	25

Wykres 1. Współczynnik zgonów w latach 1784-1812

Wykres 2. Współczynnik zgonów w latach 1825-1856

ry miesiące, ponieważ kobieta zmarła 25.03.1787 r. na *maligna provenias*. Niespełna rok później Andrzej Waclawski ożenił się z siedemnastoletnią Apolonią Myczkiewicz pochodzącą z Krosna; a 6.01.1797 r. urodziła się im córka Tekla. 19.10.1789 r. Józef Linowski (lat 27) zatrudniony jako geometra w strzyżowskim dominium ożenił się z Franciszką Dembińską (lat 36). W roli świadków wystąpili Antonii Dydyński z Godowej i Ignacy Horacy Łoś z dworu w Gbiskach. 2 XI 1786 r. zmarła w wieku czterdziestu trzech lat Józefa Zaklikowa, żona Franciszka, dzierżawcy dóbr strzyżowskich. 11.10.1804 r. Jan Zaklika, czterdziestoletni wdowiec ze strzyżowskiego dworu, poślubił Magdalenę Fajkowską (lat 26), świadkami byli Aleksander Rogoyski – ziemianin i Błażej Jachym – mieszczanin strzyżowski.

Funkcję sędziego miejskiego *advocatus oppidi* pełnił Józef Wyrzykowski (1786). Z metryk dowiadujemy się, że miał żonę Katarzynę, udzielającą się w roli matki chrzestnej lub jako świadek na ślubach. Sędziami byli także Andrzej Waclawski, Michał Kulowicz.

Przy różnych okazjach napotykamy na przedstawicieli uprzywilejowanej warstwy szlacheckiej *nobilites*. Jeden z przedstawicieli tej warstwy, Józef Antoni Sroczyński syn Grzegorza Sroczyńskiego i Katarzyny, ożenił w 1818 r. się z Julią Wojnarowiczówną (lat 21), córką Grzegorza z Żurawki Wojnarowicza i Elżbiety Felsenburg. Strzyżowskiemu ekonomowi Marcinowi Weselskiemu i jego żonie Katarzynie 2 I 1801 r. urodził się syn Sebastian. Ekonomami byli także Ignacy Ostafiński (1819), Michał Stołowski (1819) i Paweł Michałowski (1820).

Mandatariuszem dominialnym był Paweł Opielowski (1789), a w późniejszych latach Józef Ekens (1818), Michał Lewicki (1823). Geometrą dominialnym był Józef Liniewski (1786). Jan Mikuszewicz w 1786 r. był leśniczym *prefectus silvarum* w dobrach strzyżowskich. Kilka lat później występuje jako dzierżawca folwarku Zaborów. Wówczas był żonaty z Magdaleną Wyżykowską, obydwój zapisani jako mieszczanie strzyżowscy. 3.02.1790 r. urodził się im syn Kazimierz Błażej.

Do ustalenia pozostają informacje na temat okoliczności, w których w Strzyżowie osiedlił się (nr domu 11) Jan Zajączkowski (1803-1858), strzyżowski farmaceuta, razem z żoną Alojzą Tokarską, córką właściciela obszaru dworskiego w Pstrągowej. 13.05.1836 r. w Strzyżowie urodził się im syn, któremu na chrzcie (28.05.) nadano imiona Wilhelm, Franciszek, Henryk, Jan i Błażej. Wilhelm Zajączkowski (1836-1909) był jednym z najbardziej znanych strzyżowian. Młodszy brat Wilhelma urodził się 22.02.1842 r. Na chrzcie nadano mu trzy imiona Marcin, Antoni, Klaudiusz. Rodzicami chrzestnymi byli Antoni i Klaudia Dydyńscy (panna) z Godowej.

Regularnie w metrykach pojawiają się młodzi mężczyźni, jako żołnierze *miles* pełniący służbę w różnych formacjach. Z tych przekazów znamy Szymona Dębskiego, Jakuba Dudzińskiego, Józef Śniega, Michała Złotka i innych.

Nauczyciele

W 1790 r. zorganizowano w Strzyżowie szkołę trywialną. Szczegóły funkcjonowania tej szkoły znajdziemy w kronice szkoły. Z tego źródła dowiadujemy się, że w Strzyżowie uczyli m.in. Antoni Juśkiewicz, o którym brak bliższych informacji. Do 15.02.1830 r. uczył Hipolit August Seredyński, który do Strzyżowa przyjechał z Jasła. Kilka miesięcy uczył Jan Romowicz, bo przed 1 II 1831 r. przeniósł się do Dobromiła. Zwolniona posadę objął na kilkanaście lat Aleksander Mischke, pracujący w Strzyżowie od 1 II 1831 r. do 1852 r.²⁰ Mischke żonaty był z Teklą Jaworską. W 1842 r. urodziły się im bliźnięta. Pobierał wynagrodzenie roczne w wysokości 100 zł. Wówczas w systemie tygodniowym naukę pobierało 40 uczniów, na naukę niedzielną uczęszczało 10 osób. W 1855 r. w strzyżowskiej szkole trywialnej uczyło się 42 uczniów. Zajęcia prowadził Jan Prusek. W 1862 r. uczyło małżeństwo nauczycielskie Wojciech Pyszyński (kierownik szkoły) i jego żona Karolina, ucząca robótek ręcznych kobiecych. Na naukę tygodniową uczęszczało 80 uczniów, na niedzielną dalsze 23 osoby²¹.

Duchowieństwo parafialne

Wiedza na temat duchowieństwa strzyżowskiego od lat osiemdziesiątych XVIII w. do połowy XIX w. jest ciągle mało znana. Ksiądz Maciej Modliszewski był proboszczem w Strzyżowie w latach 1782-1799. Obejmując parafię strzyżowską, był sześćdziesięciodwuletnim mężczyzną i miał za sobą udział w konfederacji barskiej (1768-1772). W czasie jego administrowania parafią w 1785 r. odnotowano trzy przypadki przyjęcia chrztów przez izraelitów. 27.02.1785 r. chrzest w strzyżowskim kościele przyjęła Anna, córka Berka i Racheli ze Strzyżawa. Jako rodziców chrzestnych zapisano księdza Macieja Modliszewskiego i Salomę Bykowską z dworu w Gbiskach. Chrztu udzielił wikariusz strzyżowski Wojciech Gawroński. 3.08.1785 r. chrzest przyjęła czteroletnia Antonina Agata Tekla córka Mojsze i Chany mieszczan strzyżowskich. Rodzicami chrzestnymi byli Szymon Taranowski z Lubowni (obecnie Słowacja) i Katarzyna Gorczyńska ze Strzyżowa. Chrztu udzielił ksiądz Maciej Modliszewski. 21.08.1785 r. został ochrzczony Jakub Antoni Szymon Radomierski, mający około 22 lat. Rodzica-

²⁰ Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej, *Kronika szkolna za lata 1794-1929*.

²¹ *Szematyzm szkół ludowych i ich nauczyciele pod kierunkiem konsystorza przemyskiego ob. łac. na rok 1855 i 1862* [w:] *Schematismus universi venerabiles cleri saecularis et regularis dioecensis rit. lat Premiesie pro Anno Domini, Premislae 1850*, s. 18; *Schematismus 1855*, s. 18; *Schematismus 1862*, s. 20.

mi chrzestnymi byli Antoni i Konstancja Dydyńscy z Godowej, chrztu udzielił ksiądz Modliszewski.

Barwną postacią był ksiądz Sebastian Rogoyski, którego postać przedstawił we wspomnieniach jego bratanek Jędrzej Rogoyski²².

„Był to człowiek sławny w swej okolicy z poczciwości, uczynności, miłosierdzia dla biednych, ale miał ten nałóg, że się często lubił napić, a natenczas gadał każdemu verba veritis”.

Jego następcą ksiądz Szymon Szczepanik studiował teologię i filozofię we Lwowie, pracował w Strzyżowie cztery lata (1817-1821). Ze Strzyżowa został przeniesiony do Jasła i tam zmarł w 1831 r. Podobną drogę edukacji teologicznej, co ksiądz Szczepanik, przeszedł ksiądz Wincenty Lorenz, rodem z Jaślik, proboszcz w Strzyżowie w latach 1821-1844. Ksiądz Józef Twaróg, proboszcz w Strzyżowie w latach 1844-1864, otrzymał probostwo strzyżowskie, zastępując zmarłego 25.04.1844 r. księdza Lorenza. Nowy proboszcz studiował filozofię w Przemysłu, zaś teologię w Wiedniu. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1814 r. poza diecezją przemyską. Administrator w Gogołowie, dziekan strzyżowski oraz kanonik honorowy kapituły przemyskiej. Skonfliktowany z kolatorem parafii strzyżowskiej Skrzyńskim, zamienił beneficjum strzyżowskie na chyrowskie²³.

Wikariusze strzyżowscy, których poznajemy na kartach metryk parafialnych wymagają zestawienia i odrębnego opracowania.

Tabela 8. Proboszczowie strzyżowscy w latach 1766-1864

Imię i nazwisko	Lata życia	Proboszcz w Strzyżowie	Uwagi
Tomasz Cieśliski		1766-1781	Doktor obojga praw
Maciej Modliszewski	1720-1799	1782-1799	
Jacek Żelecki	1768-1801	1800-1801	Dziekan strzyżowski od 1795 r.
Sebastian Rogoyski	1801-1816	1801-1816	
Szymon Szczepanik	1782-1831	1817-1821	Dziekan frysztacki i strzyżowski 1810-1821
Wincenty Lorenz	1790-1844	1821-1844	
Józef Twaróg	1816- ?	1844-1864	

Źródło: L. Grzebień, *Parafia w Strzyżowie i kult Matki Bożej Niepokalanej*, Kraków 1996, s. 73; A. Motyka, *Duchowni wyświęceni w łacińskiej diecezji przemyskiej w latach 1788-1834*, Rzeszów 2015, s. 40.

²² J. Rogoyski, *Pamiętniki moje*, red. A. Jastrzębski, Warszawa 1972, s. 186.

²³ L. Grzebień, *Parafia w Strzyżowie i kult Matki Bożej Niepokalanej*, s. 73; A. Motyka, *Duchowni wyświęceni w łacińskiej diecezji przemyskiej w latach 1788-1834*, Rzeszów 2015, s. 40.

Służba kościelna

Rozległa parafia strzyżowska wymagała utrzymania wewnętrznej administracji. W sąsiedztwie plebanii była organistówka i dom dzwonnika. Najwyżej w hierarchii stanowisk świeckich w parafii byli organiści, których wyróżniała nie tylko umiejętność gry na instrumencie, ale także przywilej czynnego uczestniczenia w mszy łacińskiej. Nie bez znaczenia był udział w dochodowych czynnościach związanych z udzielaniem sakramentów. W 1786 r. owdowiał Tomasz Januszkiewicz, organista strzyżowski. Jego żona zmarła w wieku szesnastu lat. Organistą był także Marcin Burlicki. Ożenił się 5.10.1789 w wieku dwudziestu lat. Kolejnym organistą był Ksawery Cichacki wymieniony w 1799 r.

Dzwonnikami kościelnymi byli Szymon Dudziński (ur 1747 r.), którego historia związana z cudownym ocaleniem z choroby (Wielka Sobota 1792 r.) na skutek modlitwy przed cudownym obrazem Matki Bożej Niepokalanej w Strzyżowie, przetrwała do naszych czasów. Innym dzwonnikiem był Tomasz Depowicz. W 1789 r. grabarzem parafialnym był Wojciech Działycki. Wokół kościoła i świąt religijnych koncentrowało się życie nie tylko sług kościelnych, ale i żebraków.

Metryki zmarłych informują także o pensjonariuszach szpitala kościelnego (przytułku dla najuboższych) św. Katarzyny, którego ostatnim prepozytem był ksiądz Michał Dembiński zmarły w 1801 r. 30 .08.1786 r. w wieku osiemdziesięciu pięciu lat zmarł Sebastian Wojtowicz, rok później sześćdziesięcioletnia Katarzyna Koszelniczka.

Rzemieślnicy

Księgi metrykalne są też pierwszorzędym źródłem informacji na temat mieszczan strzyżowskich od końca XVIII w., których przedstawiciele zajmowali poczesne miejsce w strukturze społeczno-zawodowej miasta. Mamy na myśli m.in. Bargielów, Gocków, Jachymów, Karolów, Konieczkowskich, Kruczków, Malanków, Mędelskich, Patrynow, Modliszewskich, Świechowskich, Wyżykowskich (Wyrzykowskich), Zaremów, Złotków, i innych (tabela 9).

Tabela 9. Rzemieślnicy strzyżowski od 1784 do 1800 r.

Rodzaj zajęcia	Imię i nazwisko
Tkactwo	Marcin Barlik, Michał Bartkiewicz, Wojciech Cukrzewski, Wojciech Dążek, Józef Gielzawa, Józef Jacmirski, Tomasz Jacmirski, Stanisław Górka, Wawrzyniec Mędlarski, Wojciech Nycz, Jan Józef Spodział, Jan Strzemecki, Mikołaj Świechowski, Stanisław Szajnowski, Sebastian Tęcza, Franciszek Zaręba, Jakub Zaręba, Sebastian Zaręba, Piotr Nowak
Krawiectwo	Franciszek Bargiel, Antoni Borsuk, Franciszek Borsuk, Jakub Kuśtek, Michał Kutowicz, Wojciech Wyżykowski
Szewstwo	Andrzej Bartkiewicz, Jan Bartkiewicz, Wojciech Cukrzyński, Feliks Czeremowski, Marcin Czeremowski, Wojciech Fonfara, Grzegorz Gocek, Kazimierz Konieczkowski, Jan Kruczek, Wojciech Kruczek, Jakub Malanek, Stanisław Malanek, Franciszek Mędelski, Antoni Szaynok, Andrzej Waleszkiewicz, Maciej Zdziebłowski
Kowalstwo	Wojciech Czekajewicz, Wincenty Górnicki
Młynarstwo	Józef Patryn
Ciesielstwo	Jan Skarbek
Stolarstwo	Józef Patryn, Marcin Nawrocki
Garncarstwo	Ignacy Korolkiewicz, Jan Korolkiewicz
Piwowarstwo	Jan Kurka, Tomasz Michał, Mikołaj Podgórski
Rzemieślnik	Jan Kruczek
Rzeźnictwo	Józef Karolkiewicz

Znaczną część przedstawicieli tych rodzin, obecnych w strukturze strzyżowskiego rzemiosła na przełomie XVIII/XIX w., w późniejszych latach widzimy w rozbudowującej się administracji jako burmistrzów, przedsiębiorców, lekarzy, prawników, nauczycieli, artystów, czy też działaczy niepodległościowych. Nazwiska te rozpoznamy w gronie elity strzyżowskiej doby autonomii galicyjskiej i później²⁴.

²⁴ S. Wnęk, *Elita strzyżowska od połowy XIX do połowy XX wieku*, w tym tomie.

ANEKS

Osoby zmarłe na cholerę w Strzyżowie w latach 1831-1855

L.p	Imię i nazwisko	Data zgonu	wiek	Nr domu
1.	Regina żona Józefa Bierka – żołnierza	26.07.1831	36	53
2.	Marcin Patryn	31.07.1831	46	155
3.	Józef Szymon syn Marianny Dębskiej	31.07.1831	6	95
4.	Marianna Wesołowska żona Franciszka	1.08.1831	60	151
5.	Anna córka Wojciecha i Antoniny Karol	1.08.1831	5	146
6.	Wincenty Pietrzycki – mieszczanin	3.08.1831	38	148
7.	Jan Dębski	3.08.1831	40	39
8.	Jan Wyżykowski	3.08.1831	36	95
9.	Antoni Kazalski	4.08.1831	40	144
10.	Tekla żona Wojciecha Wyżykowskiego	4.08.1831	30	92
11.	Józefa Zarębina wdowa po Janie	3.08.1831	66	75
12.	Franciszek syn Andrzeja i Juliany Śmiałowskich	5.08.1831	2,5	148
13.	Franciszek syn Wincentego i Marianny Harmatów	6.08.1831	2	150
14.	Franciszek Zaręba – tkacz	6.08.1831	56	82
15.	Jan Żurowski – szewc	6.08.1831	46	57
16.	Michał syn Ilony Gałokowskiej	7.08.1831	17	81
17.	Ignacy Brzeżański – szewc	9.08.1831	40	39
18.	Józef syn Wojciecha i Tekli Wyżykowskich	9.08.1831	4	92
19.	Andrzej syn Wojciecha i Tekli Wyżykowskich	10.08.1831	2	92
20.	Tekla Malankiewiczowa wdowa po Andrzeju	10.08.1831	40	75
21.	Karol syn Stanisława i Agnieszki Jareckich	11.08.1831	1,8	93
22.	Rozalia Sikorzyna z Grodziska	11.08.1831	55	
23.	Józef syn Michała i Katarzyny Patrynów	11.08.1831	6	88
24.	Kazimierz syn Marianny Nagaianki	12.08.1831	7	134
25.	Marianna Nallanka wdowa po Sebastianie	12.08.1831	50	75
26.	Jadwiga Mendelska wdowa po Stanisławie	13.08.1831	90	75
27.	Anna córka Wincentego i Konstancji Harmatów	13.08.1831	10	150
28.	Teresa żona Błażeja Osoja z Nienadówki	13.08.1831	40	148
29.	Marcin Balewicz – szewc	14.08.1831	36	57
30.	Józef Kościański – szewc	17.08.1831	68	36
		1848		
31.	Maria Rubinkowa	12.11.1848	60	79

Katolicka społeczność Strzyżowa...

		1849		
32.	Ignacy Sopolinka żołnierz legionu neapolitańskiego	23.06.1849	30	
33.	Katarzyna żona Wincentego Jajugowskiego – mieszczanina	6.07.1849	45	68
34.	Katarzyna córka Wojciecha i Marii Urbaników	9.07.1849	9	82
35.	Leonora córka Marcina i Marii Drążków	12.07.1849	11	180
36.	Julianna córka Jana i Marii Fendrik	12.07.1849	11	13
37.	Wiktoria córka Michała i Katarzyny Malankiewiczów	14.07.1849	5	135
38.	Katarzyna Radomska żona Walentego – mieszczanina	16.07.1849	50	150
39.	Michał Szpąt	22.07.1849	30	26
40.	Józefa córka Józefa i Juli Mędelów	26.07.1849	7	136
41.	Rozalia Michalska żona Józefa – mieszczanina	6.08.1849	40	82
42.	Agnieszka Wróbel żona Jakuba – mieszczanina	8.08.1849	45	86
43.	Franciszek Soja – służący plebański	8.08.1849	40	108
44.	Hipolit Kodymowski – mieszczanin	21.08.1849	32	27
45.	Katarzyna Szpęcianka – służąca z Połomi	28.08.1849	24	28
		1855		
46.	Katarzyna Charlewska	21.06.1855	60	
47.	Paulina córka Pawła Borzonia i Brygidy Czajoszczonki	25.06.1855	10	169
48.	Jan Gabriel – żandarm I legionu	25.06.1855	24	104
49.	Jan Gonet z Korczyny	29.06.1855	24	167
50.	Petronela (bez nazwiska)	29.06.1855	24	167
51.	Andrzej Fransgnich – żołnierz	5.07.1855	24	
52.	Antonina córka Franciszka Kazalskiego i Józefy z Kowalskich	11.07.1855	2	134
53.	Agata córka Grzegorza Nowaka i Antoniny ze Śmiałowskich	18.07.1855	13	33
54.	Julia córka Stefana Borzonia i Teofili z Kruczków	19.07.1855	4	28
55.	Stefan Borzoń – mieszczanin	19.07.1855	35	28
56.	Atanazy Ziemkiewicz – mieszczanin	19.07.1855	50	33
57.	Cecylia córka Michała i Heleny Medlarskich	28.07.1855	5	60
58.	Stefan syn Franciszka Kazalskiego i Stefani z Markiewiczów	15.08.1855	12	134

Bibliografia

Archiwalia

Archiwum Parafialne w Strzyżowie

- Liber Natorum 1883-1924 (trzy zapisy z 1813 r.) oraz
1825-1857 (od lutego 1825 do marca 1857). Strzyżów.
Liber copulatorum za lata 1784-1843 (jeden wpis z 1844 r.). Strzyżów.
Liber mortuorum w latach 1784-1868 (do kwietnia 1868 r.). Strzyżów.

Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej

Kronika szkolna za lata 1794-1929.

Opracowania

- Bober M.,
2015 *Strzyżowski rynek w świetle badań archeologicznych* [w:] Strzyżowski Rocznik Muzealny, t. I, s. 7-55.
- Budzyński Z.,
1993 *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku, t. 2: dokumentacja statystyczna kartograficzna*, Przemysł-Rzeszów.
- Florkowska-Francic H., Gąsowski T., Kulczykowski M.,
1982 *Ze studiów nad inteligencją galicyjską na przełomie wieków XVIII-XIX oraz XIX-XX* [w:] *Społeczeństwo polskie XVIII i XIX wieku. Studia o grupach elitarnych*, red J. Leskiewiczowa, t. 7, Warszawa.
- Gąsowski T.,
1995 *Ze studiów nad urbanizacją Podkarpacia w XIX wieku* [w:] *Krosno. Studnia z dziejów miasta i regionu*, t. 3, red. S. Cynarski, Rzeszów.
- Gieysztorowa I.,
1971 *Niebezpieczeństwa metodyczne polskich badań metrykalnych XVII – XVIII wieku*, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, nr 4, s. 557-602.
- Gliwa A.,
2014 *Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX wieku*, Strzyżów.
- Grzebień L.,
1996 *Parafia w Strzyżowie i kult Matki Bożej Niepokalanej*, Kraków.
- Księga adresowa Polski wraz z W.M. Gdańskiem dla handlu i przemysłu*, Warszawa 1929.
Księga jubileuszowa Liceum Konarskiego, red. J. Świeboda, Rzeszów 2008.
- Kumor B.,
1975 *Przepisy państwowe i kościelne dotyczące metryk kościelnych w zaborze austriackim (1800-1914)* [w:] *Przeszłość demograficzna Polski. Materiały i studia*, t. 7, Warszawa.

- Kuropatnicki A. E.,
1786 *Geographia albo dokładne opisanie Królestw Galicyi i Lodomeryii*, Przemysł.
- Motyka A.,
2015 *Duchowni wyświęceni w łacińskiej diecezji przemyskiej w latach 1788-1834*, Rzeszów.
- Rejman S.,
2003 *Kim były XIX-wieczne „babki wiejskie? (na przykładzie wsi Krasne koło Rzeszowa [w:] Studia i materiały z dziejów Polski południowo-wschodniej, t. 1, red. Z. Budzyński, Rzeszów.*
- Rogoyski J.,
1972 *Moje wspomnienia*, red. K. Jarzębski, Warszawa.
- Schneider A.,
1874 *Encyklopedia dla krajoznawstwa Galicyi*, t. 2, Lwów.
- Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi*, Lwów 1914.
- Szematyzm szkół ludowych i ich nauczyciele pod kierunkiem konsystorza przemyskiego ob. łac. na rok 1855 i 1862 [w:] Schematismus universi venerabiles cleri saecularis et regularis dioecensis rit. lat Premiesie pro Anno Domini, Premisliae 1850.*
- Wnęk S.,
2015 *Wybrane zagadnienia społeczno-gospodarcze z dziejów Strzyżowa od końca XIX do połowy XX wieku [w:] Strzyżowski Rocznik Muzealny, t. I, s. 133-175.*
- 2016 *Osobliwości w krajobrazie dziewiętnastowiecznej Galicji na przykładzie cmentarzy, kapliczek, kamieni i krzyży poświęconych ofiarom cholery [w:] Małe miasta. Osobliwości*, red. M. Zemło, Lublin (w druku).

**The Catholic community of Strzyżów, from the mid-1780s until the mid-1800s –
in the light of the parish register records, as a research problem**

Historians more and more often refer to parish records as a source of information on the town's history. Based on that the author presents the Catholic community of Strzyżów, from the mid-1780s until the mid-1800s. She has examined the contents of the registers of births, marriages and deaths. The findings shed light on the local population's sources of income and the social elite of the town.

Catholic community in Strzyżów, parish register, sources of income